

SVETA MISA KAO SAKRAMENAT KRŠĆANSTVA

Michael Krämer

Drugi je vatikanski koncil proveo, u prvom redu, liturgijsku reformu, a u njoj je posebno naglasio reformu mise. Vrijedi poznata rečenica: „Tko ne pozna Sveto pismo, ne pozna Krista, ne pozna kršćanstvo.” Ali vrijedi i slijedeća tvrdnja: „Tko ne pozna misu, ne pozna ni Krista, ne pozna ni kršćanstvo.” Štoviše, misa kao veliki kršćanski sakrament ne odražuje samo kršćanstvo u spoznajnom smislu nego ga i proizvodi, rađa. Kad je Koncil reformirao misu, onda je potvrdio činjenicu da je izvanjsko ruho u koje je misa bila zaodjenuta postalo prestaro i prekratko da bi se taj spomen-čin Kristove žrtve i Božjega Saveza s čovječanstvom mogao u njemu slobodno kretati i djelovati.

Je li liturgijska obnova razočarala? Zar ne bi bilo bolje da je ostalo na starome?

Liturgijska je obnova razočarala one koji nisu primijetili u čemu je uzrok indiferentnosti vjernika prema misi, tamo gdje se ona slabo posjećivala, kao i uzrok revnosti, gdje se misa dobro posjećivala, ali bez većeg utjecaja na njihov praktični život. Nisu primijetili da su, naime, jedni ostali indiferentni zato što uopće nisu znali kakvu ulogu igra euharistija u cjelokupnom kontekstu kršćanske egzistencije, a drugi su marljivo dolazili na misu zato što su iz nje

stvorili „svoju misu”. To su „svoje bogoslužje” marljivo obdržavali iz svoje osobne religioznosti i snagom tradicije. Velika većina tih posjetilaca znala je o središnjoj ulozi euharistijskog misterija u kršćanskoj egzistenciji isto toliko koliko i oni koji na misu uopće ne dolaze, ili dolaze vrlo rijetko, samo za paradu. Na misu ih je vodila opća religioznost i kulturno – društvena orijentiranost, a ne svjesna volja uklopiti se svim svojim bićem u taj misterij našega otkupljenja i spasenja. Nisu za to bili samo oni krivi. Liturgijska obnova prouzročila je da vjernik sada više ne može slaviti „svoje” bogoslužje, jer mu Crkva, okupljeni narod, i služba kod oltara ne stvaraju za to prikladno ozračje. Sada mora slaviti zajedničko bogoslužje, i to je jedan veliki korak naprijed.

Narodni jezik i obred potiču stalno vjernika da dublje prodre u samu bit svete mise. Nevolja je u tome što će „zajedničko” slavljenje biti nepogodno sve dok ga slave vjernici koji ne znaju što se zapravo tu događa. Da je to tako, dokazuju neke pučke pobožnosti u krajevima gdje narod zaista sudjeluje u „zajedničkom bogoslužju” jer ga razumije i prihvaća cijelom dušom.

Neki svećenici padaju u zabludu kad marljivo

organiziraju ove pobožnosti i vjeruju da će one same spasiti vjeru.

One imaju svoje pozitivno značenje, ali nisu kadre da izraze ono što je bitno u kršćanstvu.

Sadašnji položaj Crkve traži da se ide naprijed. Ne moramo biti pesimisti ako tvrdimo da su dani „masovnog kršćanstva” odbrojani, onoga naime kršćanstva koje se nekada prihvaćalo na zahtjev kralja ili kneza i u koje je pojedinac bio uklopljen socijalno samim rođenjem i krštenjem odmah po porodu. Preživjet će, naprotiv, ispovjedničko kršćanstvo, tj. ono čiji članovi jasno znaju i svjesno prihvaćaju misterij Isusa Krista kao različit od opće religioznosti i pobožnosti. (Različit zato jer je nadilazi.) Za takvo će kršćanstvo euharistijski misterij stajati u središtu njegova života. U buduću će se nećemo moći zadovoljiti nekom općom religioznošću kršćanina, koja će čak ustupiti mjesto nekim drugim, tuđim izrazima religioznosti, i koja će nositi na sebi samo etiketu „kršćanstvo”. U buduću će kršćanin morati znati nešto više o Isusu Kristu i o misteriju otkupljenja koji traži punu angažiranost. Poznavanje euharistijskog misterija stoji u središtu kršćanske egzistencije.

IZJAVE CRKVENIH DOKUMENATA

Spomenuti koncilski dokument o svetoj liturgiji (Sacrosanctum Concilium, II. glava), a i ostali dokumenti, osobito „Lumen gentium”, dogmatska konstitucija o Crkvi, izražavaju se vrlo jasno o središnjem položaju euharistijskog misterija u životu Crkve i u životu pojedinog vjernika.

Ovdje samo nekoliko citata:

„Liturgija je ipak vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve, i ujedno izvor iz kojega proistječe sva njezina snaga. Doista, apostolski su naponi upravljani k tome da se svi koji su vjerom i krštenjem postali Božja djeca, sastaju zajedno, usred crkve hvale Boga, sudjeluju kod žrtve i blaguju Gospodnju večeru.”

„Zauzvrat ista liturgija potiče vjernike da nasićeni vazmenim otajstvima budu složni u bogoljubnosti, te moli da životom vrše ono što su vjerom prihvatili, a obnavljanje Saveza s Gospodinom u euharistiji privlači i podiže

orijentacije

vjernike u neodoljivoj ljubavi Kristovoj. Iz liturgije, dakle, osobito iz euharistije, kao s izvora, izliva se na nas milost te se s najvećim uspjehom postizava ono posvećenje ljudi i proslava Boga u Kristu prema čemu se kao prema svojoj svrsi stječu sva druga djela Crkve” (SC 10).

„Kad god se na oltaru obnavlja žrtva križa, kojom je bio žrtvovan Krist, naše vazmeno Janje (1 Kor 5, 7), vrši se djelo našega otkupljenja. Ujedno se sakramentom euharistijskog kruha predočuje i ostvaruje jedinstvo vjernika, koji tvore jedno tijelo u Kristu” (1 Kor 10,1; LG 3).

„Vjernici, po krštenju uključeni u Crkvu, određeni su za bogoslužje kršćanske vjere po neizbrisivom biljegu krštenja... Imaju udio u euharistijskoj žrtvi, izvoru i vrhuncu cijelog kršćanskog života, prinose Bogu božansku žrtvu i sebe s njome... Hraneći se pak Kristovim tijelom u svetoj pričesti, pokazuju konkretnim načinom jedinstvo Božjega naroda, koje se ovim sakramentom prikladno izražava i divno ostvaruje” (LG 11). Znanje da se kod mise radi o tajanstvenom činu, u kome se nešto događa ne samo s kruhom i vinom, ukoliko postaju tijelo i krv Kristova, nego i sa sudionicima, ukoliko se na njima ostvaruje otkupljenje, obnavlja između njih i Boga Savez u krvi Kristovoj, te tako „obučeni” u Krista predstavljaju Božju obitelj koju Isus dovodi Ocu kao plod svoga otkupiteljskog djela. Da li postoji to znanje, neću reći kod onih kršćana koje zovemo periferijskim, nego i kod onih koji relativno redovito pohađaju misu?

TEOLOGIJA MISE

Skolastička teologija euharistijske žrtve polazila je od činjenice da Crkva smatra euharistijsku žrtvom i sakramentom, te je nastojala teološkim aparatom pokazati kako misa ima bitne oznake žrtve i sakramenta. Tako više nisu očvidni mnogi drugi važni aspekti mise i moglo je doći do zaključka da se pod imenom „oltarski sakrament” podrazumijeva samo posvećeni kruh (tijelo Kristovo); da se pričest smatrala činom koji ima s misom samo toliko veze što se pretvorba može ostvariti samo pod

misom, a ne kao cilj mise: da puk samo „prisustvuje” ili „sluša” misu, da se njegova aktivnost svodi na molitve i pjevanje, a žrtvu prinosi samo svećenik, koji bi to mogao činiti i bez njih, itd.

Zar nećemo jednog dana pasti u napast pa takve vjernike svrstati u kategoriju onih slučajnih i prigodnih slušatelja mise koji nisu ni po imenu naši vjernici?

Ako pogledamo Evandjelje, nalazimo razočarajuće malo podataka o toj najvažnijoj stvari naše kršćanske vjere. Sve se svodi na nekoliko riječi kod Posljednje večere: „Dok su blagovali, uze Isus kruh, blagoslovi Boga pa razlomi, dade svojim učenicima i reče: Uzmite i jedite, ovo je moje tijelo. I uze čašu, zahvali i dade im govoreći: Pijte iz nje svi. Ovo je krv moja, krv novoga Saveza, koja se za mnoge proljeva na otpuštenje grijeha” (Mt 26, 26–28; Mk 14, 22–24; Lk 22, 19–20).

To su riječi Mateja s kojim se ostala dvojica, Marko i Luka, podudaraju u smislu, iako se u riječima jedan od drugoga neznatno razlikuju. Jedino Luka navodi da Isus nije i kalež blagoslovio na početku nego na kraju večere. Evanđelist Ivan niti ne spominje te riječi i taj Isusov čin kod Posljednje večere. Mjesto toga spominje jednu diskusiju između Isusa i Židova, u kojoj Isus s najvećom ozbiljnošću tvrdi da je on Živi kruh s neba što ga njegov Otac daje za život svijeta; da je njegovo tijelo prava hrana i njegova krv pravo piće... (Iv 6,22–71).

Kad su na to Židovi mrmljali i rekli: „Kako nam ovaj može dati tijelo svoje za jelo?” (Iv 6,52), nije im ništa dalje objašnjavao...

Iz Djela apostolskih saznajemo da su se prvi kršćani sastajali po kućama i lomljenjem kruha vršili Kristovu zapovijed (Dj 2, 46; 20,7).

Iz Poslanice sv. Pavla Korinćanima saznajemo da su se počeli pojavljivati prvi neredi kod svetog čina. Ali i Pavao se ograničuje na to da Korinćanima naglasi samo ono što su napisali evanđelisti. Jedino nadodaje da, kad god taj kruh jedu i kalež piju, navješćuju smrt Gospodnju dok on ne dođe (1 Kor 11, 26).

Čitajući ove škrte podatke moramo zaključiti da su oni koji su ih napisali, kao i Židovi koji su ih neposredno poslije toga čitali, dobro znali bez opširnijih komentara što je Isus njima

htio reći i ustanoviti. Želimo li ih i mi razumjeti, morat ćemo razumjeti pozadinu na kojoj je apostolima i prvim vjernicima to bilo jasno.

ISUSOV ČAS

Ivan uvijek upliće u svoje pripovijedanje napomenu o Isusovu času. Tako Isus odgovara rodacima, koji ga nagovaraju da ide u Jeruzalem na svetkovinu sjenica i da se objavi narodu kao Mesija, riječima: „Moje vrijeme još nije došlo” (Iv 7, 6). Veliki se svećenici trude više puta da Isusa uhapsu, ali ne uspijevaju, jer „još ne bijaše došao njegov čas” (Iv 12, 23). Naprotiv, ti isti htjeli bi izbjeći da pogube Isusa na blagdan. Marko piše: „Za dva dana bijaše Pasha i Beskvasni hljebovi. Glavari svećenički i pismoznanci tražili su kako da ga na prijevaru uhvate i ubiju. Još su govorili: Nikako ne na blagdan da se ne bi narod pobunio” (Mk 14, 1–2). U svojoj velikosvećeničkoj molitvi govori Isus: „Oče, došao je čas: proslavi Sina svoga da Sin proslavi tebe i da vlašću koju si mu dao nad svakim tijelom, dade život vječni svima koje si mu dao” (Iv 17, 1–2).

Isusov čas i židovski Vazam bili su tako čvrsto povezani da su židovske vlasti mimo svoje volje i mimo svoje čvrste odluke baš na blagdan morali pogubiti Isusa, kao što je i Isus morao započeti tu historijsku večeru riječima: „Svom sam dušom čeznuo ovu Pashu blagovati s vama”

Samo na pozadini vazmenog blagdana bilo je moguće shvatiti Isusovu smrt na križu kao žrtvu kojom se sklapa novi Savez između Boga i ljudi. Sinajski Savez i njegov poredak gubi obaveznu snagu. Kao što se otkupiteljska smrt Isusova na križu može shvatiti samo na pozadini vazmenog blagdana starog Saveza, tako se i euharistijska spomen-slava Kristova otkupljenja može teološki shvatiti samo na pozadini vazmenog blagdana.

ŽIDOVSKI VAZAM

Židovski Vazam imao je tri aspekta koji su važni za shvaćanje euharistije.

1. Bio je spomen-blagdan velikih spasonosnih

/nastavak na 93.s/

djela Božjih u prošlosti koja su formalno započela oslobođenjem od egipatskog ropstva i postigla svoj vrhunac u sklapanju Saveza na Sinaju.

2. Vazam je bio svečanost-zahvalnica za sva spasonosna djela Božja kroz povijest izraelskog naroda, koja se najviše izražavala time da se obnavljala vjernost sinajskom Savezu.

3. Vazam je bio žarište u kom su se skupljale sve nade još neostvarenih Božjih obećanja. Židovi su bili uvjereni da će na Vazam Mesija osnovati Božje kraljevstvo. Vazam nije bio shvaćen samo kao spominjanje. Važan moment je bilo i zahvaljivanje, a još važniji iščekivanje.

Zato je Isusov čas nužno bio Vazam i njegova otkupiteljska smrt tek u atmosferi toga blagdana postaje razumljiva i sunarodnjacima i nama. Svi su očekivali da će Isus, kad je na Cvjetnicu svečano ušao u Jeruzalem, na Vazam otvoreno nastupiti i ostvariti očekivano i propovijedano Božje kraljevstvo. Ali nakon Kristovih suprotnih izjava svi su se razočarali, a ne samo Juda. Hoćemo li, dakle, znati kako su apostoli i prvi kršćani shvatili žrtvu križa onda je moramo gledati u svjetlu vazmenog blagdana. Isusova smrt na križu jest žrtva koja u sebi sakuplja aspekte svih žrtava staroga Saveza i nadilazi ih, kao što predmet nadilazi sjenu koju baca.

Isusova smrt na križu jest prava žrtva, jer je istekla njegova krv kroz rane bičevanja, razapinjanja i probod srca kopljem. A prolijevanje orijentacije

krvi kao simbola života bila je bitna oznaka žrtve. Ona je najviša žrtva, jer je prolivena krv bila nosilac najvrednijeg života Sina Božjega.

U okviru vazmenog blagdana to je značilo da Isusovom smrću na križu Bog ukida sinajski Savez s njegovim propisima i blagodatima, a na njegovo mjesto stavlja novi, Isusov Savez sa zakonom ljubavi i novim duhovnim blagodatima Božjega posinaštva. Tražimo li dakle za euharistijsko slavlje mjesta u Kristovu djelu otkupljenja, onda je ono spomen-slavlje novoga Saveza – memoriale Domini.

Budući da je euharistija sakramentalna spomen-slava novoga Saveza, ona ne predočuje samo nego i ostvaruje Kristovu prisutnost i njegovo otkupiteljsko djelo. Zato Crkva s pravom naziva euharistiju „vazmenim misterijem” u kome se vrši djelo našeg otkupljenja... predočuje i ostvaruje jedinstvo vjenika sakramentom iz kojega raste Crkva (LG 7), vrhuncem ka kojemu teži djelatnost Crkve, i izvorom iz kojega proistječe sva njezina snaga (SC 10).

Euharistija i Crkva tako su čvrsto povezane da jedna bez druge ne može postojati, ni Crkva bez euharistije, ni euharistija bez Crkve.

NEKI PRAKTIČNI ZAKLJUČCI

1. Aktivno sudjelovanje vjernika koji su krštenjem osposobljeni da slave euharistiju ne sastoji se samo u tome da puk pjesmama i molitvama stvara okvir u kome svećenik slavi euha-

ristiju, već u tome da je puk i njegovo aktivno sudjelovanje bitan dio sakramentalnog znaka. Bez puka nema Crkve, mističnog tijela Kristova, a bez Crkve nema euharistije.

2. Misu slavi kršćanski puk u svojoj hijerarhijskoj strukturi. To znači da svatko čini ono što mu po njegovu rangu u Crkvi pripada. Crkva je strukturirana prema tradiciji u tri stupnja: episkopat, prezbiterat i đakonat. Predsjedništvo pripada onome koji je od Crkve za to autoriziran, konkretno biskupu i svećeniku.

3. Najsavršenija euharistijska slava bila bi onda kad bi cijelo kršćanstvo, pod predsjedanjem pape i u koncelebraciji cijelog episkopata, prezbiterata i đakonata, slavio zajedno na jednome mjestu i u isto vrijeme. Budući da je to nemoguće, euharistija se slavi u manjim grupama, ali samo od takve skupine koja je u stanju reprezentirati cijelu Crkvu. Prema sadašnjoj organizaciji Crkvu predstavljaju bilo lokalne zajednice (župe), bilo personalne zajednice (redovničke zajednice).

4. Iz toga slijedi da glavnoj ili župnoj misi treba posvetiti najveću pažnju, i svi bi župljani koji nisu spriječeni važnim razlozima trebali slaviti tu misu. Veći se broj nedjeljnih misa dopušta samo iz opravdanih razloga. Vrijeme misa u jednome mjestu i u okviru jedne župne zajednice treba međusobno uskladiti.

5. Mise za pojedine grupe: djecu, omladinu, studente, intelektualce itd., iako se toleriraju iz pastoralnih razloga, nisu najpogodnije da označe čitavu zajednicu. Kod nedjeljne mise trebao bi cijeli Božji narod u čitavoj svojoj raznolikosti doći do izražaja.

6. Svećenici koji nemaju osobnu službu (bilo da su gosti ili njihova služba nije potrebna zbog većeg broja svećenika) trebali bi se pridružiti kao koncelebranti glavnoj misi župe ili redovničke zajednice. Svakako bi trebalo izbjegavati da slave misu odvojeno od zajednice i istovremeno, ako za to ne postoje važni razlozi (starost, bolest, nemoć itd...).

7. Da svećenik može služiti misu sam, ne zavisi od toga što je zaređen, već od toga da kao zaređen može predstavljati cijelu Crkvu, budući da u jednoj osobi ujedinjuje i hijerarhiju i puk. To znači da sami laici, pa bilo ih i više

tisuća, ne mogu slaviti euharistiju, jer ne mogu predstavljati hijerarhijski strukturiranu Crkvu. Da dvije euharistijske slave (ili više njih) u istom prostoru i u isto vrijeme griješe protiv prave celebracije, to danas nije više diskutiran problem.

8. Nije teološki točno kad izrazom „oltarski sakrament” označujemo samo kruh. Teološki govoreno, ta se oznaka odnosi na cijelu misu. S euharistijskom slavom nerazdvojivo su povezani i tijelo i krv Kristova: tijelo kao hrana žrtvovanog banketa, a krv kao zalog novog Saveza.

9. Tijelo i krv Kristova mogu se imati u sklopu jedne legitimne euharistijske slave. Svećenik svetim ređenjem ne dobiva neku magičnu vlast nad sakramentalnim tijelom i krvlju Kristovom. Kad god bi pravilno izgovorio formulu pretvorbe, uvijek bi iz kruha nastalo tijelo, a iz vina krv Kristova. Premda svećenik dobiva tu vlast, zloupotreba mu je zabranjena pod najstrožom kaznom. Nisu dosta samo riječi pretvorbe; njegov čin mora istovremeno biti barem u osnovnoj formi legitimno euharistijsko slavlje. Svaka je zloupotreba unaprijed onemogućena. Svećenik ne kaže jednostavno: Vlašću koja mi je dana, velim ti: budi tijelo i krv Kristova, ili slično, već zaziva Duha Svetoga da kruh i vino pretvori u tijelo i krv Kristovu, te onda jednostavno u narativnom tonu ispriča što je Isus učinio i kazao.

FUNKCIJA KRUHA KOD MISE

Po našoj navici označujemo pričešću uzimanje tijela Isusova pod prilikama kruha. To je skraćeni način govora. Pričest znači puno udi-oništvo u euharistijskom misteriju, a ostvaruje se uzimanjem tijela i krvi Kristove. Puno udi-oništvo znači pun udio u dužnostima i blagodatima novoga Saveza. Žrtvovanom tijelu Kristovu pripada uloga hrane žrtvovanog banketa novoga Saveza. A toj hrani, rekosmo, pripada označiti i ostvariti jedinstvo između Boga i sudionika s jedne strane te između sudionika međusobno. To je Koncil izrazio slijedećim riječima: „Kad god se na oltaru obavlja žrtva križa, kojom je žrtvovan Krist, naše vazmeno Janje (1 Kor 5,7), vrši se djelo našega otkup-

ljenja (opća funkcija euharistijske slave). Ujedno se sakramentom euharistijskog kruha predočuje i izvršuje jedinstvo vjernika koji tvore jedno tijelo u Kristu (1 Kor 10, 17). To je posebna funkcija euharistijskog kruha. Pričest nije, dakle, dnevni obrok nebeske hrane za održavanje milosnog života, nego vrhunac euharistijske slave, kao cvijet koji je izrastao iz biljke. Kad god kršćanin uzima udjela u euharistijskoj slavi (sluša Misu), i ne želi biti samo pasivni gledalac ove drame, trebalo bi se pričestiti, pa makar i više puta na dan, slijedeći primjer svećenika koji to isto čini. Dijeliti pričest izvan mise vjernicima koji prisustvuju misi, protivi se pravilnoj slavi euharistije. Ali je u skladu s naravi euharistije da se pričest podjeljuje izvan mise onim vjernicima koji iz opravdanog razloga nisu mogli prisustvovati misi. Takvi su u prvom redu bolesnici i starci. Naime, sveta se misa služi u prvom redu za članove mjesne crkve i u njihovo ime, pa im sveta pričest omogućava da uzmu udio u euharistijskoj žrtvi. Naprotiv, protivi se, samo po sebi, pričestiti se s hostijama koje su bile posvećene kod jedne druge mise. Konstitucija o svetoj liturgiji kaže doslovno: „Veoma se preporučuje ono savršenije sudjelovanje kod mise, kad vjernici nakon svećenikove pričesti blaguju tijelo Gospodnje od te iste žrtve” (SC 55). Instrukcija „Eucharisticum misterium” veli također: „Da, bi preko sakramentalnih znakova bilo očividnije da je pričest udioništvo u žrtvi koja se konkretno slavi, treba nastojati da se vjernici mogu pričestiti česticama koje su u istoj misi posvećene.” (31).

U svetoj hrani treba čuvati samo toliko hostija koliko ih eventualno treba za bolesnike i za slučaj da iz nepredvidivih razloga uzmanjka nekoliko hostija kod redovitog pričješćivanja. Naravno je da ih treba povremeno obnoviti. Posvećenim hostijama u tabernakulu pripada dužno štovanje. Gdje osobni kontakt s Isusom u tabernakulu jedva postoji i tako reći životari, tu se teško može pretpostaviti da se euharistija slavi svjesno i u punom smislu riječi.

FUNKCIJA KALEŽA

Kao što kruh ima svoju specifičnu funkciju u orijentacije

sklopu euharistijskog slavlja, tako ima i kalež svoju specifičnu funkciju koju vjernik treba razumjeti i prihvatiti. Skolastička teologija nije uspjela točno utvrditi specifičnu ulogu kaleža, što je svakako nedostatak te je imalo mnoge odraze u povijesti Crkve. Značenje kaleža svelo se na to da predočuje žrtvovanog Krista: tijelo i krv su odvojeni dakle, Krist je žrtvovan. To međutim nije sve. Ta naime prolivena krv, po riječima samoga Krista, krv je novoga Saveza. Dokument „Eucharisticum misterium”, br. 32 s pravom kaže: „Sa stajališta sakramentalnog znaka pričest je potpunija kad se prima pod obje prilike... Tako se jasnije izražava volja kojom se prihvaća novi i vječni Savez koji je u krvi Gospodnjoj zapečaćen.

Dokumenat navodi još dva sporedna dokaza: da pričest pod obje prilike jasnije predstavlja hranu koja se sastoji iz jela i pića, i da bolje predočuje nebesku gozbu kod koje se ne jede samo nego i pije.

Funkcija kaleža postaje jasnija na pozadini funkcije krvi kod sklapanja sinajskog Saveza. Škropljenje prolivenom krvlju imalo je simboličko značenje zakletve ili prisege. Tko se iznevjeri tome Savezu (Bog se neće iznevjeriti), njegova se krv ima prolići kako je prolivena krv žrtve, u čijoj je krvi Savez sklopljen. (Tko se iznevjeri Savezu, naprosto propada.) Isus također govori o svojoj krvi kao o krvi Saveza. Ali njome ne škropi apostole, već im daje tu krv piti. To znači da se više ne radi o prijetnji protiv onoga koji iznevjeri Savez, već o najvećem daru toga Saveza, koji se sastoji u darivanju božanskog života, u otkupljenju, ništenju grijeha i brisanju zaslužene kazne smrti.

Uzimanje kaleža kod mise nije, dakle, nešto sporedno. Crkva je uvijek zabranjivala tendencije koje su htjele pričest kaleža eliminirati. Barem se svećenik mora pod misom pričestiti pod obje prilike. Ako se može dozvoliti i pričest samo pod jednom prilikom, onda razlog ne leži u tome, što se pod bilo kojom prilikom prima cijeloga i živoga Krista i u cijelosti sudjeluje i na taj način u euharistijskoj žrtvi, već je razlog u tome da svećenik, koji je predsjednik euharistijskog skupa, može u ime sviju prisutnih izvršiti čin sklapanja Saveza kao što npr. vojskovođa može u ime cijele vojske priseći

vojskovođa može u ime cijele vojske priseći vjernost ili opunomoćenik sklopiti ugovor za sve koji su mu tu punomoć dali.

No budući da se u današnje demokratsko doba toliko govori o osobnoj zrelosti i odgovornosti svakog pojedinog vjernika, došla bi bolje do izražaja ta osobna zrelost i odgovornost kad bi i vjernici pili iz kaleža. To čvršće, pod prisegom zajamčeno pristajanje uz Krista, danas se može smatrati naprosto nužnim da se sačuva vjernost i da se obveze preuzmu u cijelosti, a imalo bi i svoje pozitivno ekumensko značenje.

ZAKLJUČAK

Kršćani nemaju u ovom zemaljskom životu veće i važnije stvari od svete euharistije. Krštenje nas samo osposobljava da euharistiju živimo. Zato nisu prazne riječi kad Crkva izjavljuje da je liturgija, osobito euharistija, vrhunac prema ko-

me teži djelatnost Crkve, i ujedno izvor iz kojega proistječe sva njezina snaga (SC 10). „Euharisticum misterium” I kaže: „Euharistijski misterij jest doista središte liturgije, dapače čitavog kršćanskog života. Stoga Crkva po Duhu Svetom poučena nastoji taj misterij iz dana u dan dublje istraživati i intenzivnije od njega živjeti.”

Ima stoga pravo Marcel Legant kad proriče da očekivani preporod Crkve neće doći ni od socijalnog angažmana Crkve ni od reforme crkvenih struktura djelatnosti, već jedino od produbljivanja i razumijevanja euharistije. Prisutnost Crkve u svijetu imat će bez sumnje svoje lice. Vraćamo se u doba konfesionalnog kršćanstva koje se ne oslanja na moć i društveni upliv /što danas zovemo trijumfalizmom), nego na manje grupe vjernika okupljenih oko jednog pastira u lomljenju kruha (Euharistiji).